

Eiropas pilsoņu debates 2009

**Latvijas redzējums par
Eiropas ekonomisko un
sociālo nākotni**

Eiropas pilsoņu debates
Latvijā,
2009.gada 28.-29.martā

Pilnais ziņojums

**European Citizens'
Consultations**

The economic and social future of Europe

Saturs

IEVADS.....	3
Par Eiropas pilsoņu debatēm 2009.....	3
Diskusijas internetā.....	3
27 identiskas konferences.....	3
Eiropas pilsoņu samits.....	3
Reģionālās rezultātu apspriedes.....	3
Partneri.....	4
Eiropas pilsoņu debātes Latvijā.....	4
PROCESS.....	6
Kā tika izstrādāti rezultāti?.....	6
Debātes tiešsaistē.....	6
Diskusiju process un nacionālās debātes.....	8
Par debašu dalībniekiem.....	10
Organizatori.....	11
DEBĀTES.....	11
Pirmā diena.....	11
Ideju izstrāde.....	14
Pirmās idejas.....	14
Diskusija ar ekspertiem.....	16
Balsojums par populārākajām idejām.....	19
Otrā diena.....	21
Latvijas iedzīvotāju priekšlikumi.....	23
Diskusija ar Eiropas Parlamenta deputātiem.....	24
Priekšlikumu nodošana Valsts prezidentam Valdim Zatleram.....	25
Iespaidi no Eiropas pilsoņu debatēm Latvijā.....	26
KAS NOTIKS AR DEBĀŠU REZULTĀTIEM?.....	27
KĀ IESAISTĪTIES?.....	28
KONTAKTI.....	29

Satura redaktore: Dace Akule

Šis ziņojums ir plašāks Eiropas pilsoņu debašu Latvijā rezultātu izklāsts papildus īsajam debašu kopsavilkumam, kas tika izplatīts marta beigās.

IEVADS

Par Eiropas pilsoņu debatēm 2009

Eiropas pilsoņu debates 2009 sasauca kopā iedzīvotājus no visām 27 Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm neilgi pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām, lai viņi meklētu atbildes uz jautājumu:

“Ko var darīt Eiropas Savienība, lai veidotu mūsu ekonomisko un sociālo nākotni globalizētajā pasaulē?”

Diskusijas internetā

Eiropas pilsoņu debašu 2009 pirmais posms aizsākās ar interneta diskusijām visās ES dalībvalstīs. No 2008.gada 3.decembra līdz 2009.gada martam ikviens iedzīvotājs tika aicināts piedalīties diskusijās nacionālajās Eiropas pilsoņu debašu mājas lapās visās ES valodās un nākt ar saviem priekšlikumiem par Eiropas sociālo un ekonomisko nākotni. Šie priekšlikumi ir pamatā Eiropas pilsoņu debatēm Latvijā.

27 identiskas konferences

Eiropas pilsoņu debates visās 27 ES dalībvalstīs apmeklēja 1500 iedzīvotāji, kas ar specializētu pētniecības institūtu palīdzību tika atlasīti pēc nejaušās atlases principiem, ņemot vērā katras valsts demogrāfisko situāciju. Eiropas pilsoņu debašu centrā ir šīs 27 identiski organizētas debates, kas notika 2009.gada martā, trīs nedēļas nogalēs - katrā no tām debates norisinājās 9 valstīs vienlaicīgi. Debatēs iedzīvotāji izstrādāja priekšlikumus par Eiropas ekonomisko un sociālo nākotni, kā arī apsprieda savas idejas gan ar nacionālā līmeņa, gan Eiropas līmeņa politikas veidotājiem. Tomēr Eiropas pilsoņu debates netiek organizētas pilnīgi identiskas. Lai gan visas debates norit pēc viena kopīga formāta, to izmēri atšķiras – dažās valstīs debatēs piedalās 30 dalībnieki, kamēr citās tie var būt pat 150 dalībnieki. Tā kā debates notiek neilgi pirms Eiropas Parlamenta vēlēšanām, Eiropas pilsoņu debašu otrajā dienā iedzīvotājiem ir unikāla iespēja apspriest savus priekšlikumus ar Eiropas Parlamenta deputātiem.

Eiropas pilsoņu samits

Eiropas pilsoņu samits, kurā piedalīsies 150 dalībnieki no visām 27 Eiropas pilsoņu debatēm, notiks 2009.gada 10.-11.maijā Briselē. Izmantojot Eiropas pilsoņu debašu rezultātus visās 27 ES dalībvalstīs, samitā iedzīvotāji izstrādās Eiropas priekšlikumus un apspriedīs tos ar ES politikas veidotājiem.

Reģionālās rezultātu apspriedes

2009.gada rudenī iedzīvotāju priekšlikumus reģionālās konferencēs apspriedīs jaunievēlētie Eiropas Parlamenta deputāti un citi viedokļu līderi.

Partneri

Eiropas pilsoņu debates organizē neatkarīgas bezpeļņas organizācijas, tai skaitā biedrības, nevalstiskās organizācijas, universitātes un pētniecības centri no visām ES dalībvalstīm. Projektu vada *King Baudouin Foundation* Beļģijā. Eiropas pilsoņu debates 2009 līdzfinansē Eiropas Komisijas programma "Debate Europe", *King Baudouin Foundation*, *Compagnia di San Paolo*, *Robert Bosch Stiftung*, *ING* un citas organizācijas, kas atbalsta debates nacionālajā līmenī.

Eiropas pilsoņu debates Latvijā

Eiropas pilsoņu debates Latvijā, 28.-29.martā Rīgā kopā sasauca 30 iedzīvotājus, lai viņi izstrādātu Latvijas redzējumu par Eiropas sociālo un ekonomisko nākotni. Debašu dalībnieki tika atlasīti pēc nejaušas atlases principiem, ņemot vērā Latvijas demogrāfisko situāciju – dažādas vecuma grupas, izglītības līmeņi, dzimums, dzīves vietas – lai Eiropas pilsoņu debašu dalībnieku kopums Latvijā aptuveni atspoguļo Latvijas iedzīvotāju kopuma daudzveidību.

Eiropas pilsoņu debates Latvijā organizē Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS.

PROVIDUS ir biedrība, kas dibināta 2002.gadā. PROVIDUS darbojas saskaņā ar statūtos un stratēģiskajā plānā formulētajiem mērķiem – dot ieguldījumu Latvijas politikas attīstībā labas pārvaldības, krimināltiesību, Eiropas politikas un tolerances jomās, kā arī kļūt par ekspertīzes avotu starptautiskā līmenī. PROVIDUS darbības formas ir politikas analīze, pētniecība, interešu aizstāvība, līdzdalība politikas dokumentu un normatīvo aktu izstrādē, sabiedrības informēšana un publicitāte, pasākumu rīkošana, konsultācijas un apmācības. PROVIDUS ietvaros darbojas sabiedriskās politikas portāls **politika.lv**.

Kopš 2006.gada PROVIDUS darbojas arī Eiropas politikas programma, kuras mērķis ir mazināt Latvijas sabiedrībā esošo kompetences deficītu Eiropas Savienības politikā kopumā un atsevišķās tās nozarēs, kas noved arī pie pilsoniskās sabiedrības grūtībām mērķtiecīgi piedalīties Eiropas politikas veidošanā, jēgpilni izvērtēt Latvijas valdības darbību ES līmenī un uzturēt amatpersonu atbildību sabiedrības priekšā. Eiropas politikas programma strādā ar Eiropas nākotnes jautājumiem – ES paplašināšanās, kopīgo politiku un institucionālās reformas, iedzīvotāju iesaistīšana, kā arī ar brīvas personu kustības jautājumiem – migrācijas politiku un imigrantu integrāciju.

Eiropas pilsoņu debates 2009 notika Rīgā, viesnīcas Albert Hotel telpās, Dzirnau ielā 33. Debates atklāja Jana Vektore, Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā Komunikācijas nodaļas vadītāja; Dace Akule, Sabiedriskās politikas centra PROVIDUS Eiropas politikas pētniece un atbildīgā par Eiropas pilsoņu debatēm Latvijā; Ivars Bekmanis, Eiropas pilsoņu debašu 2007 dalībnieks, kas arī piedalījās debašu noslēguma pasākumā Briselē.

Pirmās reakcijas uz debašu rezultātiem – Latvijas skatījumu uz Eiropas sociālo un ekonomisko nākotni – nāca no diskusijām ar Eiropas Parlamenta deputātiem Inesi Vaideri (Pilsoniskā savienība), Rihardu Pīku (Tautas Partija), Lieni Liepiņu (Jaunais Laiks) un Georgu Andrejevu (Sabiedrība Citai Politikai), kas notika 29.martā plkst. 14:30.

Debašu rezultāti tika svinīgi nodoti Latvijas Republikas Valsts prezidentam Valdim Zatleram 29.martā plkst. 15:30.

Debātes Latvijā novēroja vairāki nevalstisko organizāciju pārstāvji, kā arī divi blogotāji, kas savus iespaidus publicēja savos emuāros internetā.

Sākot ar aprīli, Latvijas iedzīvotāju priekšlikumi par Eiropas sociālo un ekonomisko nākotni tiek apspriesti vairākos veidos. Pirmkārt, priekšlikumus ikviens interesents var apspriest un par tiem diskutēt internetā www.eiropas-pilsonu-debates.eu . Otrkārt, PROVIDUS organizēs vairākas diskusijas ar valsts un ES institūciju pārstāvjiem, kā arī nevalstiskajām organizācijām.

PROCESS

Kā tika izstrādāti rezultāti?

Debates tiešsaistē

Kopš 2008.gada 3.decembra līdz 2009.gada 26.martam – pāris dienas pirms Eiropas pilsoņu debatēm Latvijā – visās 27 ES dalībvalstīs interneta forumos ikviens varēja nākt ar saviem priekšlikumiem un vīzijām par Eiropas sociālo un ekonomisko nākotni. Diskusijas internetā katrā valstī notika savās dzimtajās valodās, tādējādi nodrošinot, ka daudz lielāka sabiedrības daļa var iesaistīties Eiropas pilsoņu debatēs. Latvijā diskusijas notika www.eiropas-pilsonu-debates.eu

Pēc interneta balsojuma ar populārākajiem priekšlikumiem no interneta diskusijām tika iepazīstināti arī Eiropas pilsoņu debašu dalībnieki Latvijā, diskusijās Rīgā 2009.gada 28.-29.martā.

Latvijā visvairāk atbalstu ieguva šādi interneta diskusiju priekšlikumi:

1. Lielākas nodokļu atlaides par izglītību (32 balsis)

Autors: Maris Juruss, Latvija

Tēze: Eiropas Savienības ilgtspēju un attīstību veicinās tikai tās cilvēku resurss, jo ES nav bagāta ar dabas resursiem.

Tādēļ ES vajadzīgi gudri, izglītoti, profesionāli un kvalificēti cilvēki. Par tādiem nepiedzimst, par tādiem kļūst mācoties.

Problēma: Lai būtu stimuls mācīties, nepieciešams lielākas ienākumu nodokļu atlaides. Piemēram, Latvijā ir ļoti mazas atlaides - iedzīvotāju ienākumu nodoklis paredz attaisnotos izdevumos par gadu ietvert līdz 300 latiem (ar iespējām 5 gadus tos pārcelt), taču faktiski persona iegūst uz rokas tikai 25% no 300 latiem, jeb 75 latus gadā. No 2009.gada iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme Latvijā ir 23%, līdz ar to faktiski varēs atgūt tikai 69 latus no attaisnotiem izdevumiem. Par tādu naudu nevienā augstskolā nav iespējams mācīties (ja neesi budžeta grupā).

Priekšlikums: Lai gan tiešos (fizisko personu ienākumu nodokļus) ES nesaskaņo, tomēr atsevišķas direktīvas pastāv. Vajadzētu pieņemt ES līmenī arī vadlīniju, kas uzliek par pienākumu katrai dalībvalstij paredzēt noteiktu minimālu fizisko personu ienākumu nodokļa atlaidi, piemēram, 20% no apliekamā ienākuma.

2. HUMBOLDT Erasmus skolotājiem (9 balsis)

Autors: Danaj, Francija

Mums ir vajadzīgs Skolotāju ERASMUS ko mēs varētu nosaukt slavenā vācu profesora vārdā HUMBOLDT.

Eiropas nākotnes skolotāji varētu pavadīt gadu intensīvi mācoties valodu (un ne tikai angļu) speciālajās skolotāju apmācības institūcijās. Tad, pēc pašu izvēles, pavadīt 6 vai 12 mēnešus, kāda citā Eiropas Savienības dalībvalstī, kurā nākotnes skolotājiem būtu iespēja sniegt lekciju par Eiropu, mācīt viņu valodu un sagatavot ārzemju kolēģu braucienus uz viņu dzimtajām valstīm.

Šodien tikai 1% studentu piedalās programmā ERASMUS, un ja 1% no skolotājiem piedalītos ERASMUS programmā (ņemot vērā, ka katram skolotājam ir apmēram 90 studentu) daudz vairāk cilvēku būtu iesaistīti šajā apmaiņā.

Kādas priekšrocības ?

Pirmā priekšrocība: (Pēc Francijas novērojumiem) Skolēni ar 'maziem ienākumiem' nerunā svešvalodas, līdz ar to viņi domā, ka Eiropa nav domāta viņiem, bet ja viņiem būtu skolotājs no kādas citas Eiropas valstis, viņi justos iesaistīti Eiropas procesā.

2.priekšrocība: Izplatīt vislabākās apmācības metodes Eiropā.

3.priekšrocība: Piedalīties Eiropas identitātes pastiprināšanā iekļaujot Humanitāro zinātņu lekciju sarakstā vienas citas valsts kultūru.

3. Eiropa wi-fi brīvās pieejas metropole - brīva wi-fi pieeja sabiedriskajās ēkās (9 balsis)

Autors: Veiko Spolītis, Latvija

Šodienas globālā brīvā tirgus apstākļos, kura principi ir nostiprināti PTO, Eiropas Savienības (ES) iespēja konkurēt ar ASV, un nu jau arī ar BRIC valstīm ir vienīgi ieguldīt izglītības un zinātnes sfērā un šādi attīstot preču ar augstu pievienoto vērtību radīšanu. Izglītības un zinātnes sfēra šodien nevar veiksmīgi

notikt bez tehnoloģiju palīdzības, lai nogādātu jaunākos pētījuma datus pareizajā vietā patērējot vismazāk laika.

Lielākais skaits jauninājumu šodienas uzņēmējdarbībā notiek pusvadītāju, datoru/komunikāciju, programmatūras un pakalpojumu inovāciju jomā (Kauffman Thoughtbook 2009). Lai šīs jomas attīstītu nepieciešama nav tikai uzņēmēju, finansētāju un izpētes centru savstarpējā sasaiste, bet arī brīvi pieejami interneta pieslēguma pakalpojumi. Pēdējie Deutsche Bank pētījumi norāda (The Economist, March 14, 2009, p. 11), ka tieši pateicoties Skandināvijas valstīm un Lielbritānijai tiek nodrošināta jaunu uzņēmumu radīšana www vidē Eiropas Savienībā, un šādi ES spēj sacensties šajā jomā ar pasaules uzņēmējdarbības vides absolūto līderi ASV.

Lai ES iegūtu pārsvaru tehnoloģiju izmantošanā salīdzinot ar citiem pasaules reģioniem, ES varētu kļūt par pirmo pasaules reģionu, kur WI-FI interneta pieeja ir brīva it visur! Šādi ne tikai tiktu nodrošināta daudz ātrāka informācijas aprīte, bet arī tiktu dota iespēja jaunu pakalpojumu radīšanai.

Tāpēc vadoties no Skandināvijas valstu un Igaunijas veiksmīgajiem piemēriem piedāvājot brīvu WI-FI pieeju, ES varētu jau 2007-2014 budžeta periodā strādāt ar likumdošanu, kas liktu dalībvalstīm piedāvāt brīvu WI-FI pieeju visās ES un dalībvalstu sabiedriskajās ēkās (piem. lidostas, ostas, stacijas, skolas, un citas sabiedriskas iestādes un tml.). Vienlaicīgi pašu dalībvalstu ziņā varētu palikt jautājums, vai viņas vēlētos šo likumdošanu izplatīt arī pār visu dalībvalsts teritoriju.

Diskusiju process un nacionālās debates

Nacionālo debašu rezultāti tiek panākti, pateicoties rūpīgi izstrādātai metodei, kas nodrošina ikviena dalībnieka iesaistīšanos, kā arī apmainīšanos ar debašu iespaidiem un idejām ar debašu dalībniekiem citās Eiropas valstīs. Pateicoties diskusijām ar ekspertiem, dalībnieku izstrādātie priekšlikumi ir konkrēti un īstenojami dzīvē.

Dalībnieki bija sadalīti pa grupām, kuru darbu vadīja profesionāls moderators. Viņa uzdevums bija iesaistīt ikvienu debašu dalībnieku, kā arī neļaut nevienam dominēt diskusijas. Moderators, paralēli diskusijas vadīšanai, dažādos debašu posmos ievadīja darba rezultātus centrālā datu bāzē, kas ļāva ar tiem ērti strādāt, sagrupēt un apkopot idejas, kā arī ātri saskaitīt un prezentēt balsojumu rezultātus. Šī speciālā tehnoloģija debašu rezultātu apkopošanai, diskusijai organizēšanai un ideju pierakstīšanai ļauj gan ātri un efektīvi organizēt debašu darbu, gan nodrošina to, ka visas izteiktās idejas tiek saglabātas elektroniski.

Debašu laikā tika izmantota arī Skype tehnoloģija, lai Latvijas nacionālo debašu dalībnieki varētu sazināties ar debašu dalībniekiem citās valstīs. Dalībnieki pastāstīja viens otram, kādi ir viņu iespaidi par Portugāli un Vāciju, un uzzināja, ko šajās valstīs domā par Latviju. Pēc Vācijas dalībnieku lūguma, Latvijas debašu dalībnieki spontāni nodziedāja „Bēdu, manu lielu bēdu”. Šis bija ne tikai viens no emocionālākajiem brīžiem debašu laikā, bet arī ļāva dalībniekiem sajusties kā plašāku visās ES valstīs notiekošu diskusiju sastāvdaļa. Diskusiju laikā ar darba rezultātiem apmainījās visas deviņas valstis,

kurās vienlaicīgi notika Eiropas pilsoņu debates. Idejas no citām valstīm deva arī iespēju pārliecināties, cik dažādi un vienādi ES iedzīvotāji domā par Eiropas sociālo un ekonomisko nākotni, cik līdzīgas vai atšķirīgas ir dažādu valstu iedzīvotāju bažas un vīzijas.

Dažādos diskusiju posmos notika balsošana, ar kuras palīdzību no vairākām desmit idejām izvirzījās 10 idejas par Eiropas sociālo un ekonomisko nākotni. No šīm 10 idejām otrajā debašu dienā tika izstrādāti 10 priekšlikumi ES politiķiem par to, ko ES vajadzētu darīt, lai tos īstenotu. Par izstrādātajiem priekšlikumiem dalībnieki vēlreiz balsoja, lai izteiktu savu atbalstu vai opozīciju (balsot bija iespējams „par”, „pret” un „atturoš/ nebalsoju”). Tādējādi, bija iespējams noskaidrot, cik procentuāli liels atbalsts ir katram priekšlikumam no Eiropas pilsoņu debašu dalībniekiem Latvijā (rezultātus skat. 20.lpp).

Pirms debatēm ielūgtie dalībnieki saņēma informāciju par ES darbības jomām un aktivitātēm, bet no dalībniekiem netika prasītas zināšanas par debašu tēmu un/ vai Eiropas Savienību.

Debašu programma

	Aktivitāte
1. diena. Rīts	Atklāšana, iesildīšanās
	Bažu un izaicinājumu iztirzāšana
	Ideju izstrāde Dalībnieki izstrādā idejas, atbildot uz jautājumu: „Ko mēs gribam, lai ES dara?”
1. diena. Pēcpusdiena	Sazvanīšanās ar debatēm citās ES valstīs Izmantojot Skype video, Latvijas debašu dalībnieki sazvanās ar dalībniekiem no Portugāles un Vācijas.
	Ideju izaicināšana Eksperti iesaistās, lai izaicinātu dalībnieku idejas.
	Pārdomu fāze Dalībnieki pārdomā savas idejas pēc ekspertu kritikas un ieteikumiem, apsverot, kādas izmaiņas ir nepieciešamas.
	10 nozīmīgāko ideju atlase Dalībnieki balso, nosakot 10 nozīmīgākās idejas
2. diena. Līdz agrai pēcpusdienai	Ideju prezentācija, apmainīšanās ar idejām un iespajdiem no citām valstīm
	Ekspertu skats: ES kompetences, kā ieviest idejas? Eksperti dalībniekiem paskaidro, kas Eiropas Savienībā ir atbildīgs par viņu ideju ieviešanu, kas varētu uzņemties to īstenošanu, kā arī, vai ES jau strādā ar šo jautājumu.
	Rekomendāciju izstrāde strādājot grupās Dalībnieki, strādājot grupās, nozīmīgākās idejas pārstrādā priekšlikumos.
	Rekomendāciju noslīpēšana Pēc reakcijām no citām grupām, dalībnieki veic nepieciešamās izmaiņas savos priekšlikumos
	Uzticības balsojums

<p>Diskusija ar Eiropas Parlamenta deputātiem Eiropas Parlamenta deputāti Inese Vaidere, Rihards Pīks, Liene Liepiņa un Georgs Andrejevs apsprieda dalībnieku ierosinājumus par Eiropas sociālo un ekonomisko nākotni.</p>
<p>Noslēgums Debašu rezultātu nodošana Eiropas Parlamenta deputātiem un Latvijas Republikas Valsts prezidentam Valdim Zatleram.</p>

Par debašu dalībniekiem

Dalībnieku atlasīti veica tirgus un socioloģisko pētījumu firma Gateway Baltic, telefona aptaujās vaicājot respondentiem, vai viņiem būtu interese piedalīties nacionālā līmeņa Eiropas pilsoņu debatēs Latvijā. Respondentiem netika vaicāta viņu attieksme pret Eiropas Savienību. Tāpat netika vaicāts, vai respondentiem ir vai nav zināšanas par apspriežamajiem jautājumiem.

Dalībnieki pārstāvēja dažādas vecuma grupas, dažādus Latvijas reģionus, kā arī dažādas profesijas un izglītības līmeņus. Eiropas pilsoņu debatēs Latvijā piedalījās 33 dalībnieki - 20 sievietes, 13 vīrieši, kas sadalījās šādās vecuma grupās:

- Jaunāki par 35 gadiem – 6 dalībnieki,
- Vecumā no 36 līdz 55 – 18 dalībnieki,
- Vecumā no 56 līdz 80 – 9 dalībnieki.

Dalībnieki bija ar šādu nodarbošanos:

- Studenti, skolēni – 3 dalībnieki,
- Nodarbinātie – 13 dalībnieki,
- Pašnodarbinātie – 6 dalībnieki,
- Bezdarbnieki – 3 dalībnieki,
- Pensionāri – 8 dalībnieki.

Debašu dalībnieki:

Abrickis Andrejs

Ansberga Daiga

Avotiņš Jānis

Balga Uldis

Barkanovs Jurijs

Bērziņa Laila

Butāns Ainārs

Capa Aija

Caune Veneranda

Ciekurze Eva

Drobenkovs Dmitrija

Eglīte Ēriks

Eisaka Sandra

Feldmanis Kārlis

Freidenfelds Edvīns

Gaušele Gita
Gavars Andris
Ikaunieks Ivars
Jirgensone Zina
Kaire Iveta
Kaldava Maija

Kazāka Aina
Klaiše Iveta
Kokina Sandra
Laiveniece Inga
Limberga Inga
Lociks Vilnis

Mahņova Margita
Nauzeris Arvīds
Ozoliņa Ināra
Šauberga Rūta
Ulme Lauma
Zvirbule Zinaīda

Organizatori

Pasākuma vadītāja: Rasma Pīpiķe

Grupu diskusiju moderatori: Jānis Baltačs, Irina Kulitāne, Kaspars Vāle

PROVIDUS komanda: Dace Akule, Linda Curika, Linda Jākobsone, Laura Leilante

Apmaiņas nodrošinātāja starp valstīm: Fiona Wollensack

DEBATES

Pirmā diena

Pirmās debašu dienas sākumā debašu dalībnieki (pie trim galdiem) diskutēja par bažām un izaicinājumiem Eiropas nākotnei. Izskanējušās bažas sagrupēja redaktoru komanda. Šīs bija tās bažas un izaicinājumi, par kuriem debašu dalībnieki izteicās visvairāk – tās dažādās formās tika izteiktas vairākās darba grupās:

Pārāk vāja interešu aizstāvība Eiropas Savienībā:

- Jaunās dalībvalstis neprot darboties jaunajā sistēmā (ES),
- Nav izveidota kvalitatīva un funkcionējoša sistēma, kas uzraudzītu valdošo aprindu pieņemto lēmumu atbilstību tautas interesēm,
- Valsts ierēdniecība pārāk viegli, pat alkatīgi un savtīgu iemeslu dēļ, pieļāva valsts stratēģisko uzņēmumu: Cukurfabriku, Sērkociņu fabriku, Rebir, VEF, Auroras, Zvejniecības uzņēmumu u.c. likvidāciju,
- Vecākās ES dalībvalstis dominē ekonomisko lēmumu pieņemšanā.

Nepietiekamas izglītības iespējas un kvalitāte:

- Esošā izglītība sistēma ir neefektīva, jo kavē bērnu vispusīgu attīstību,
- Izglītība ir kļuvusi dārga un līdz ar to vairs nav visiem pieejama,

- Latvijā iegūtā izglītība ne vienmēr tiek atzīta ES,
- Nav valstiska pieeja un stratēģisks redzējums, ko sniegt jauniešiem laikā, kad viņi izvēlas savu studiju virzienu,
- Nepārtraukti pieaug izglītības izmaksas, savukārt kvalitāte samazinās,
- Samazinās profesionālās izglītības ieguves iespējas.

Nepietiekams finansējums lauksaimniecībai:

- Latvijas zemniekiem ir sliktāki priekšnosacījumi lauksaimnieciskās darbības veikšanai, salīdzinot ar citu ES valstu zemniekiem.

Pārāk mazs atbalsts vietējiem ražotājiem:

- Ļoti niecīgs atbalsts ražotājiem ārējo tirgu apgūšanai,
- Ekonomiskā un normatīvā vide nav draudzīga mazajiem (mikro) uzņēmumiem,
- Lielajiem koncerniem, kas ir saistīti ar ES, ir ļoti liela ietekme un priekšrocības, un tas rada šķēršļus citu uzņēmumu attīstībai un darbībai, kā arī jaunas likumdošanas, kas vairāk aizsargātu Eiropas tirgu, pieņemšanai.

Nepietiekama enerģētiskā drošība:

- Esam pārāk atkarīgi no Krievijas energoresursu nodrošinājuma ziņā,
- Netiek attīstītas un atbalstītas inovatīvas idejas enerģētikas jomā.

Vāja sociāli mazaizsargāto aizsardzība:

- Sociāli mazaizsargātajiem iedzīvotājiem (pensijas vecuma, cilvēkiem ar invaliditāti) nav pieejam sociālās aprūpes pakalpojumi vai arī tie nenodrošina cilvēka cieņpilnus dzīves apstākļus.

Tad debašu dalībnieki tika iepazīstināti ar priekšlikumiem no interneta diskusijām Latvijā, kā arī pārējās 8 valstīs, kurās vienlaicīgi notika Eiropas pilsoņu debates. Priekšlikumi no Latvijas – www.eiropas-pilsonu.debates.eu :

- Lai veicinātu zināšanu sabiedrību (ekonomika, kas ir balstīta uz zināšanām nevis dabas resursu izmantošanu), ES ir jāievieš lielākas ienākumu nodokļa atlaides par ieguldījumu izglītībā.
- ES varētu jau 2007-2014 budžeta periodā strādāt ar likumdošanu, kas liktu dalībvalstīm piedāvāt brīvu WI-FI interneta pieeju visās ES un dalībvalstu sabiedriskajās ēkās, piemēram, lidostas, ostas, stacijas, skolas, un citas sabiedriskās iestādes.
- Jāizveido Humboldt Erasmus apmaiņas programma skolotājiem, kurā viņi varētu pavadīt gadu intensīvi mācoties valodu, tad pārcelties uz 6-12 mēnešiem uz kādu citu ES valsts skolu, kur mācītu par savu dzimto valsti, valodu, un gatavotu apmaiņu braucienus.

Idejas no citu valstu interneta diskusijām:

Bulgārija: Starptautiskai esperanto valodai ir jākļūst par kopīgo ES valodu (populārākais priekšlikums arī Slovērijā, Itālijā, Dānijā, Portugālē un Nīderlandē).

Vācija: ES vajadzētu izanalizēt, vai beznosacījumu minimālā ienākuma līmeņa nodrošināšana visiem ES pilsoņiem būtu lietderīga un finansiāli iespējama.

Portugāle: Legalizēt B klases (vieglās) narkotikas.

Itālija: Izveidot pastāvīgu izglītības programmu par ES, kas būtu vienota visās dalībvalstīs un piemērojama visām izglītības programmām. Tā nodrošinātu studentus/skolēnus ar zināšanām un izskaidrotu Eiropas pilsonības vērtību. (Otrais populārākais priekšlikums interneta diskusijās pēc esperanto valodas ieviešanas)

Slovākija: ES vajag vairāk atjaunojamo enerģijas resursu, lai samazinātu emisijas un atkritumus un uzlabotu sociālo kohēziju un solidaritāti ar citām valstīm un reģioniem pasaulē. (Otrais populārākais priekšlikums interneta diskusijās pēc esperanto valodas ieviešanas)

Nīderlande: Izbeigt smēķēšanas aizliegumu, īpaši mazajās kafejnīcās. (Otrais populārākais priekšlikums interneta diskusijās pēc esperanto valodas ieviešanas)

Kipra: ES jāizstrādā direktīvas, kas sekmē nevalstisko organizāciju un citu iniciatīvu grupu izveidošanos.

Dānija: Eiropai vajag Eiropas Finanšu pārraudzības aģentūru (EFPA), kas efektīvi pārraudzītu bankas. Bankām, kurām ir filiāles citās ES valstīs vai ārpus ES, vajadzētu Eiropas banku atļauju un tās automātiski nonāktu EFPA pārraudzībā.

Ideju izstrāde

Pirmās idejas

Pēc bažu un izaicinājumu iztirzāšanas, kā arī iespaidiem no citām valstīm dalībnieki grupās (pie galdiem) izstrādāja pirmās idejas "Ko mēs gribam, lai ES dara?". Redaktoru komanda tās tematiski sagrupēja, izveidojot sekojošos 18 ideju virsrakstus, zem kuriem slēpjas dalībnieku pašu formulētās idejas:

1. Vairāk informācijas par ES:

Ieviest ES uzbūves mācību, kā priekšmetu,

Nacionālās TV un radio regulāri ēterā informēt par ES institūcijās deputātu paveikto,

Uzlabot informācijas apriti.

2. Veicināt reģionālo attīstību:

Ar nodokļu politikas palīdzību sekmēt ražošanas attīstību vienmērīgi visā teritorijā,

Ir nepieciešama stimulējoša nodokļu politika, lai veicinātu uzņēmumu izveidi mazapdzīvotos reģionos,

Jaunās ģimenes pārceļoties uz reģioniem var saņemt bezprocentu kredītu mājokļa iegādei.

3. Attīstīt enerģētikas avotus:

Noteikt obligātu ar atjaunojamiem resursiem saražojamo enerģijas %,

Palielināt pētniecības apjomu inovatīvu enerģijas avotu meklējumos,

Stimulēt ekonomisku enerģijas izmantošanu.

4. Atļaut dalībvalstīm lemt par migrāciju:

Dalībvalstīm atļaut regulēt migrāciju.

5. Uzlabot izglītības iespējas un kvalitāti:

ES mērogā kopīgi veidot pasūtījumu izglītībai; noteikt prioritātes,

Izveidot un ieviest vienotu ES izglītības politiku, kas garantē vienota, līdzvērtīga izglītības līmeņa ieguvu visās dalībvalstīs,

Veicināt izglītības amatpersonu atbildību par budžeta vietu sadalījumu pa fakultātēm-nozarēm.

6. Plašāk atbalstīt pētniecību un inovācijas:

Ir jāizveido Latvijas valsts attīstības stratēģiskās plānošanas centrs,

Palielināt finansējuma apjomu pētniecībai,

Visām ES valstīm noteikt fiksētu % no IKP, kas jānovirza zinātnes un inovāciju attīstībai.

7. Palielināt finanšu sektora uzraudzību:

Eiropas centrālās bankas uzraudzība pār privāto banku darbību ar tiesībām iejukties,

Izveidot privāto banku uzraudzības institūciju,

Latvijas pensiju kapitāls tiek investēts LV ekonomikā.

8. Plašāk attīstīt ES sociālās politikas:

ES izveidot pārraudzības sistēmu, lai garantētu, ka pensijas nodrošina cilvēka cienīgu dzīvi vecumdienās,

ES līmenī "uzlikt" dalībvalstīm pienākumu garantēt cilvēkiem vienīgo mājokli,

Ir jāievieš vienotas ES sociālās garantijas,

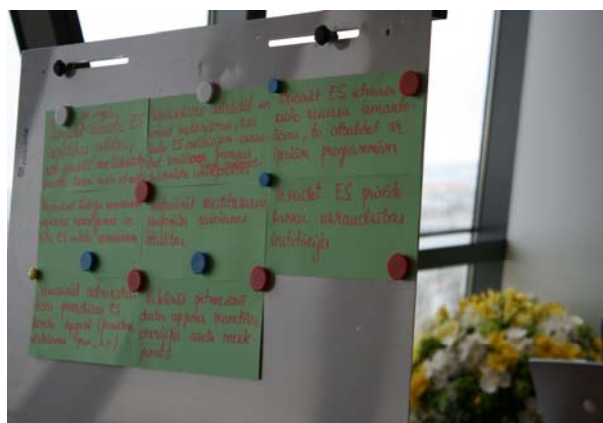
Ir jāizveido vienota ES pensiju sistēma,

Izstrādāt un ieviest politikas un mehānismus, kas ļautu ES institūcijām uzraudzīt sociālos procesus (sociālā sfēra, veselības aprūpe, izglītība) visās dalībvalstīs un nepieciešamības gadījumā dotu tiesības procesus ietekmēt,

Izstrādāt un ieviest vienotu ES nodarbinātības politiku,

Noteikt, kā obligātu sabiedrisko pakalpojumu pieejamību visā teritorijā,

Veidot mērķtiecīgu politiku demogrāfiskā pieauguma nodrošināšanā.

9. Ieviest taisnīgāku ienākumu sadali:

Ir jāpieņem vienoti ES normatīvie akti par progresīvo ienākuma nodokli,

Noteikt par obligātu progresīvā ienākuma nodokļa noteikšanu visās dalībvalstīs,

Zemes nodokļa noteikšana atbilstoši īpašumu skaitam, pielietojumam un ieņēmumiem.

10. Veicināt monopolu ierobežošanu:

Kontrolēt monopolcenu veidošanos sabiedriskajiem pakalpojumiem.

11. Ieviest vienādus spēles noteikumus visu dalībvalstu zemniekiem:

Lauksaimniecības atbalsta maksājumus vai nu izlīdzināt visām valstīm vienādi vai atcelt vispār, Nodrošināt vienādus priekšnosacījumus un nosacījumus visu ES dalībvalstu zemniekiem.

12. Attīstīt videi draudzīgu dzīvesveidu:

Atbalstīt Latvijas vēlmi būt par eko valsti

13. Aizliegt narkotikas visā ES:

Aizliegt narkotikas visās ES dalībvalstīs, veicināt likumdošanas, kas nosaka bargus sodus par to tirdzniecību, uzglabāšanu un lietošanu, ieviešanu visā ES teritorijā.

14. Efektīvizēt ES fondu izmantošanu un uzraudzību:

Efektīvizēt ES fondu sadales mehānismu, ieviest reālu uzraudzību un noteikt atbildību, Izvērtēt ES finansēto atbalsta struktūru darbību, pilnveidot, optimizēt, uzlabot to darbību (piemēram, informācijas centri, biznesa inkubatori utt.). Samazināt administratīvās procedūras ES fondu apguvē (prasības pieteikumu sagatavošanā, vērtēšanas procedūras un ilgumu utt.).

15. Veicināt budžeta studentu darbu savā nozarē:

Augstskolu absolventiem nav jāatmaksā kredīts, ja n-tos gadus nostrādā atbilstošajā nozarē, Budžeta grupas izglītība = n-tie gadi nostrādāti atbilstošajā nozarē.

16. Ieviest atbildīgu politiku:

Izveidot reālas atbildības sistēmu.

17. Ieviest tranzītnodevu:

Latvijai ir aktīvāk jārisina jautājums par tranzīta nodevas ieviešanu.

18. Veicināt uzņēmējdarbību un ražošanu:

Ir jāaizvieto imports ar pašmāju ražojumiem (LV & ES līmenis), Maksimāli atvieglot prasības uzņēmējdarbības uzsācējiem, Nodrošināt kredītresursu pieejamību ražošanas attīstībai, Veicināt ES esošo ražošanas resursu izmantošanu, to atbalstot ar īpašām programmām.

Diskusija ar ekspertiem

Pēc pirmo ideju izstrādes diskusijās iesaistījās eksperti – Latvijas Darba devēju konfederācijas Eiropas Savienības un starptautisko lietu padomniece Inese Stepiņa un bijusī Eiropas Savienības informācijas aģentūras direktore Linda Jākobsons. Diskusijās tika apspriesti visi izteiktie priekšlikumi. Piemēram,

ekspertes aicināja dalībniekus apzināties, ka prasība palielināt atbalstu reģioniem varētu nozīmēt lielāku nodokļu slogu, jo par atbalstu kādam ir jāmaksā. Ekspertes arī norādīja, kāda šobrīd ir ES kompetence un darbība noteiktajos jautājumos, piemēram, ka ES jau šobrīd domā par to, kā attīstīt savus un atjaunojamus enerģētikas avotus vai, ka dalībvalstis jau šobrīd pašas lemj par migrācijas jautājumiem, savukārt, ieviest tranzītnodevu Latvijā ir pašas Latvijas uzdevums. Tāpat ekspertes uzsvēra, ka daudz mērķi, kas ES ir noteikti un kurus ir apņēmušās ieviest visas dalībvalstis, netiek Latvijā īstenoti, piemēram, pietiekams atbalsts pētniecībai un inovācijām. Tika arī norādīts, ka par dažiem jautājumiem jau šobrīd notiek debātes, piemēram, par stingrāku finanšu tirgu kontroli un ES un dalībvalstu atbildību, savukārt, par tādu ierosinājumu kā progresīvā ienākumu nodokļa ieviešanu visās ES valstīs būtu ļoti asas diskusijas.

Pēc diskusijām ar ekspertiem dalībnieki vēlreiz apsprieda iepriekš izteiktās idejas un tās papildināja ar sekojošajām idejām:

1. grupa:

Noteikt vienādus eksporta atbalsta pasākumus, eksportējot ārpus ES,
Debašu dalībnieku priekšlikumus nodot Latvijas valdībai izskatīšanai un izvērtēšanai, kuri no tiem ir risināmi Latvijas mērogā,
EK saglabāt komisāra vietu katrai dalībvalstij,
Izveidot stipendiju programmas ES vienotā tirgus profesiju pieprasījuma nodrošināšanai,
Izveidot nodokļu instrumentu, lai sekmētu uzņēmējdarbības virzību projām no megapolēm uz perifēriju t.sk. Latvijas mērogā,
ES mērogā izmantot nodokļu politiku sociālās nevienlīdzības mazināšanai,
Noteikt, kā obligātu sabiedrisko pakalpojumu pieejamību (skola, bērnu dāzns, med. iestāde) visā teritorijā,
Veicināt nacionālo kultūrvēsturisko aspektu izpratni un toleranci.

2. grupa:

Palielināt finansējuma apjomu ES 7. lētvara programmai,
ES kopīgi jāmeklē pārtikas noieta tirgi ārpus ES robežām,
Uzraudzīt pensiju kapitāla investēšanu,
ES uzņemt atbildību par sociālās, veselības un izglītības politikas veidošanu un īstenošanas uzraudzību,
ES pārskatīt stratēģiskos politiskos dokumentus, izvirzīt reālus, sasniedzamus mērķus un noteikt laika posmus un kritērijus mērķu sasniegšanas novērtēšanai.

3. grupa:

Ir jāveicina ES līmeņa sistēmas izveide, kas rūpējas par LV iedzīvotāju informētību attiecībā par ES mērķiem,
ES lēmumi, kas skar nacionālās intereses ir "jāliek uz" tautas referendumu,
Ieviest ES vienotu progresīvo ienākuma nodokļa sistēmu,
Vienota un taisnīga sociālās sistēmas politikas izveidošana visās ES dalībvalstīs,
Mēs kategoriski noraidām narkotiku legalizāciju,
ES ir jānedefinē, kādas preču grupas spēj Latvija nacionālajā mērogā ražot un eksportēt, ja, piemēram, Ķīna jebkurā gadījumā spēj piedāvāt zemāku preču pašizmaksu,
ES ir jāspēj sniegt pierādījumus LV uzņēmējiem, ka citās dalībvalstīs nepastāv slēpts protekcionisms,
Ir jāizveido ES līmeņa izglītības finansēšanas sistēma,
Piemērot un noteikt vienādu kredītp procentu politiku visām ES dalībvalstīm.

Redakcijas komanda jaunās idejas sagrupēja pie esošajiem ideju virsrakstiem, vai arī radīja jaunu ideju virsrakstu, nonākot pie šāda ideju saraksta:

1. Vairāk informācijas par ES
2. Veicināt reģionālo attīstību

3. Attīstīt enerģētikas avotus
4. Atļaut dalībvalstīm lemt par migrāciju
5. Uzlabot izglītības iespējas un kvalitāti
6. Plašāk atbalstīt pētniecību un inovācijas
7. Palielināt finanšu sektora uzraudzību
8. Plašāk attīstīt ES sociālās politikas
9. Ieviest taisnīgāku ienākumu sadali
10. Veicināt monopolu ierobežošanu
11. Ieviest vienādus spēles noteikumus visu dalībvalstu zemniekiem
12. Attīstīt videi draudzīgu dzīvesveidu
13. Aizliegt narkotikas visā ES
14. Efektivizēt ES fondu izmantošanu un uzraudzību
15. Veicināt budžeta studentu darbu savā nozarē
16. Ieviest atbildīgu politiku
17. Ieviest tranzītnodevu
18. Veicināt uzņēmējdarbību un ražošanu
19. Nodrošināt labāku iedzīvotāju interešu aizstāvību
20. Saglabāt vienu komisāru dalībvalstij
21. Uzlikt PROVIDUS par pienākumu nodot priekšlikumus LV
22. Veicināt ES valstīs izpratni par visu valstu kultūrvēsturiskajiem aspektiem

Par 21.priekšlikumu „Uzlikt PROVIDUS par pienākumu nodot priekšlikumus Latvijas valdības un Saeimas pārstāvjiem“, debašu dalībnieki tika aicināti nebalsot, jo arī bez šāda mandāta, PROVIDUS jau bija plānojis iepazīstināt Ministru kabineta pārstāvjus, Saeimas priekšsēdētāju, Eiropas lietu komisijas priekšsēdētāju, kā arī citus interesentus ar debašu rezultātiem.

Balsojums par populārākajām idejām

Dalībnieki balsoja par šīm idejām, lai izvēlētos desmit idejas, uz kuru bāzes veidot konkrētus priekšlikumus. Vislielāko atbalstu ieguva šādas idejas:

- Uzlabot izglītības iespējas un kvalitāti (28 balsis)
- Ieviest vienādus spēles noteikumus visu dalībvalstu zemniekiem (27 balsis)
- Palielināt finanšu sektora uzraudzību (26 balsis)
- Plašāk attīstīt ES sociālās politikas (23 balsis)
- Ieviest taisnīgāku ienākumu sadali (23 balsis)
- Veicināt uzņēmējdarbību un ražošanu (22 balsis)
- Nodrošināt labāku iedzīvotāju interešu aizstāvību (20 balsis)
- Efektivizēt ES fondu izmantošanu un uzraudzību (20 balsis)

Attīstīt enerģētikas avotus (18 balsis)
Plašāk atbalstīt pētniecību un inovācijas (17 balsis)

Idejas, kas ieguva mazāk atbalstu:

Veicināt reģionālo attīstību (17 balsis)
Ieviest atbildīgu politiku (15 balsis)
Vairāk informācijas par ES (13 balsis)
Veicināt ES valstīs izpratni par visu valstu kultūrvēsturiskajiem aspektiem (13 balsis)
Saglabāt vienu komisāru dalībvalstij (12 balsis)
Aizliegt narkotikas visā ES (10 balsis)
Veicināt monopolu ierobežošanu (9 balsis)
Ieviest tranzītnodevu (6 balsis)
Attīstīt videi draudzīgu dzīvesveidu (5 balsis)
Atļaut dalībvalstīm lemt par migrāciju (3 balsis)

Otrā diena

Otrās dienas sākumā dalībnieki iepazinās ar citu valstu debašu dalībnieku pirmajiem iespaidiem par pasākumu, kā arī populārākajām idejām no citām valstīm. Citviet populārākās idejas bija sekojošās:

Vācija: Harmonizēt izglītības sistēmas visā Eiropā un veicināt izglītības iespējas.

Itālija: Iedzīvotājiem, kas ir bijuši notiesāti tiesā, nevar būt tiesības kandidēt Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Portugāle: Veicināt vairāk pro-aktīvu sociālo aizsardzību, kas vairāk atbilst iedzīvotāju vajadzībām, ir cilvēciskāka un cīnās pret sociālo nevienlīdzību.

Kipra: Spēcīgāka ES iniciatīva vides aizsardzības jautājumos.

Slovākija: Investēt izglītībā un zinātnē.

Bulgārija: Skaidri noteikumi un striktāka kontrole par ES fondu izlietojumu.

Dānija: ES vajadzētu pastiprināt vides, klimata un ilgtspējīgas attīstības politikas.

Nīderlande: Iedzīvotājiem jābūt vairāk iesaistītiem Eiropā, piemēram, caur konsultatīvām institūcijām vai citām līdzdalības formām.

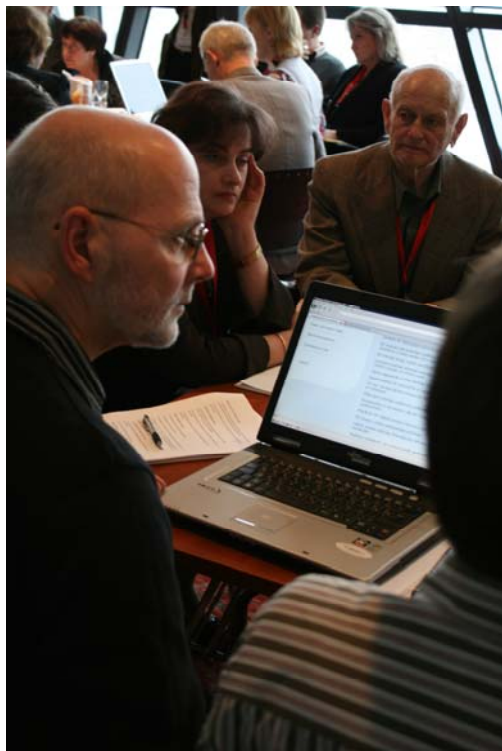
Tad dalībnieki apsprieda populārākās idejas (10 idejas, kas ieguva visvairāk balsis, skat. 21.lpp.) ar ekspertiem, kas, vērtējot katru ideju, paskaidroja, vai un ko ES jau šobrīd dara šajā jomā, kā arī kādu ES institūciju būtu jāaicina ieviest šo priekšlikumu.

Pēc diskusijas ar ekspertiem dalībnieki turpināja darbu, no katras idejas izveidojot konkrētus priekšlikumus, atbildot uz jautājumiem:

- Kurai institūcijai vai līmenim ES kaut kas ir jādara, lai ideju īstenotu?
- Kāds ir mērķis šai darbībai?
- Kas konkrēti jādara, lai sasniegtu mērķi?

Divas dalībnieku grupas strādāja pie trim priekšlikumiem, bet viena grupa - pie četriem. Pēc pirmo priekšlikumu izstrādes, dalībnieki apmainījās viedokļiem ar dalībniekiem no citām grupām un pēc tam noslīpēja savus priekšlikumus.

Pēc priekšlikumu izstrādes pabeigšanas, diskusiju dalībnieki balsoja par tiem tā sauktajā uzticības balsojumā – balsojot, vai viņi piekrīt, ka šie priekšlikumi ir Eiropas pilsoņu debāšu Latvijā rezultāti. Dalībniekiem bija iespēja balsot „par”, „pret” un atturēties vai nebalstot. Tādējādi ir iespējams redzēt, cik liels atbalsts dalībnieku vidū bija katram priekšlikumam.

Latvijas iedzīvotāju priekšlikumi

1. Eiropas Centrālajai bankai ir jāpaplašina pilnvaras veikt uzraudzību pār finanšu sektoru visās ES dalībvalstīs (arī tajās dalībvalstīs, kuras vēl nav pievienojušās Eirozonai), lai nodrošinātu finanšu sistēmu stabilitāti visās ES dalībvalstīs. (100% dalībnieku atbalsts)
2. Eiropas Komisijai ir jāizveido mehānisms, kas realizētu dalībvalstu sociālās sistēmas politikas uzraudzību un nepieciešamības gadījumā sniegt dalībvalstīm saistošas rekomendācijas, lai nodrošinātu virzību uz vienotu ES sociālo sistēmu, proti, sociālie pabalsti, veselības aprūpe, izglītība u.c. 100%
3. ES jāuzrauga, lai dalībvalstis nodrošina ilgtspējīgu izmantošanu ES ieguldītajam finansējumam un tas sniegtu būtisku ietekmi sociālekonomiskajā attīstībā (vismaz 10 gadus). Jānodrošina efektīvi ES fondu sadales un izmantošanas mehānismi: jāpaātrina līdzekļu ieguves process, jāatvieglo finansējuma saņemšanas un izmantošanas procedūras, nodrošinot līdzekļu izmantošanas uzraudzību. ES jāpanāk, lai ar fondu izmantošanu saistītās atbalsta struktūras darbotos efektīvi un ekonomiski. 100%
4. Lai nodrošinātu ilgtspējīgu ekonomiku ES teritorijā, veidot uzņēmējiem labvēlīgu vidi (t.sk. nodokļu politika, kredītpolitika, mērķdotācijas, valsts un pašvaldību pasūtījumi), sekmēt jaunu ražotņu veidošanu un saglabāt ražošanas infrastruktūru. Veidot vienotu ES informācijas datu bāzi par pieprasījumu, piedāvājumu un noieta tirgiem trešajās valstīs un ES iekšējā tirgū. 100%
5. ES ir jāizveido kopīgs stratēģisko ideju centrs, kurā saplūst zinātnisko izstrādņu pieprasījumi un piedāvājumi, kuru īstenošana tiktu finansēta no ES kopējā zinātnes un pētniecības budžeta. ES ir jāpalielina finansējuma apjoms pētniecībai. Jānodrošina stingra kontrole, lai dalībvalstis ievērotu zinātnei noteikto fiksēto IKP % budžetā. 100%
6. Eiropas Komisijai ir jāpārskata kopējā lauksaimniecības politika (pievienošanās līguma nosacījumi) attiecībā uz lauksaimniecības atbalsta maksājumu apmēru un jānodrošina vienotu noteikumu piemērošanu visām dalībvalstīm. 100%
7. ES būtu jāizstrādā kopīgas vadlīnijas un stratēģija visu līmeņu kvalitatīvas izglītības (pirmsskolas, pamata, vidējās, profesionālās, augstākās un mūžizglītības) nodrošināšanai, kas būtu jāpadara saistošas visām dalībvalstīm. Tām jābūt saistītām ar ES kopējo nodarbinātības prognozi 10 gadu laika periodam. ES jānodrošina pietiekošs finansējums izglītības ieguvei, palielinot finansējumu izglītības attīstībai un efektīvizējot esošo resursu izmantošanu. 100%
8. Eiropas Komisijai izveidot stimulēšanas instrumentus - nodokļu sistēmu un finanšu instrumentus energoefektīvu investīciju projektu atbalstam un, lai mazinātu atkarību no ārējiem enerģijas piegādātājiem, attīstīt ES teritorijā iegūstamos atjaunojamās enerģijas avotus. Stimulēt darbu pie inovatīvu enerģijas avotu izstrādes. 96,97%
9. ES institūcijām ir jāpieņem normatīvie akti ar mērķi noteikt par obligātu progresīvā ienākumu nodokļa ieviešanu visās ES dalībvalstīs, lai mazinātu sociālo nevienlīdzību. 96,88%
10. Lai nodrošinātu dalībvalstu iekšējo politisko stabilitāti un veicinātu iedzīvotāju iesaistīšanos lēmumu pieņemšanas procesos, dalībvalstu valdībām ir kopīgi jāorganizē tautas referendumus par lēmumiem, kas skar kopējo ES nākotni. 93,75%

REZULTĀTU NOVĒRTĒJUMS

Diskusija ar Eiropas Parlamenta deputātiem

Pirmie ar Latvijas debašu rezultātiem tika iepazīstināti Eiropas Parlamenta deputāti – Inese Vaidere (Pilsoniskā savienība), Rihards Pīks (Tautas partija), Liene Liepiņa (Jaunais laiks) un Georgs Andrejevs (Sabiedrība Citai Politikai). Deputāti tika lūgti arī izvērtēt, kuri no priekšlikumiem viņiem liekas visvairāk atbalstāmi. Deputāti novērtēja to, ka diskusijās ir izteikti ļoti interesanti un nozīmīgi priekšlikumi. Taču deputāti uzsvēra, ka daudzi debašu priekšlikumi aicina uz lielāku centralizāciju Eiropas Savienībā. Viņi norādīja, ka tas ne vienmēr ir pats efektīvākais darbības risinājums, jo problēmas vislabāk tiek risinātas tajā līmenī, kurā tās rodas. Liene Liepiņa norādīja, ka viņa godīgi pateiks saviem vēlētājiem, ka priekšlikumus, kas aicina uz lielāku centralizāciju, viņa nevar atbalstīt un tāpēc aicinās šāda viedokļa piekritējus par sevi nebalstot.

Inese Vaidere uzsvēra, ka: “Valdības un arī Eiropas Komisija bieži neieklausās pilsoņu viedokļos, piemēram, paplašināšanās jautājumos. Vajag mehānismus, kā nodrošināt šo ieklausīšanos.” Rihards Pīks atbalstīja rekomendācijas par lielākas Eiropas novirzīšanu izglītībai un zinātnei, par inovāciju un ideju centra veidošanu, kā arī par labāku struktūrfondu ieviešanas uzraudzību no Eiropas Savienības puses. Tomēr Pīks iebilda pret biežāku referendumu rīkošanu, citējot angļu valstsvīru Vinstonu Čērčilu, kas reiz teicis, ka „referendumos politiķi nekad no pilsoņiem nesaņem atbildi uz referendumu jautājumu, bet gan valdības darba novērtējumu”.

Visi deputāti atzina, ka ir nepieciešams strādāt pie reformām lauksaimniecības jomā. Inese Vaidere norādīja, ka gaida atzinumu, vai pašlaik spēkā esošie Kopējās lauksaimniecības politikas nosacījumi nav konkurences izkropļojums, bet Georgs Andrejevs norādīja, ka Rietumu vāls ir nobijušās, ka tiks samazināti lauksaimniecības maksājumi to zemniekiem.

Priekšlikumu nodošana Valsts prezidentam Valdim Zatleram

Debašu rezultāti tik nodoti Valsts prezidentam Valdim Zatleram, kuram arī tika prezentēta debašu gaita un galvenie dalībnieku secinājumi. Valsts prezidents dalībniekiem teica: „ES attīstība norāda uz ļoti skaidrām problēmām, pirmkārt, mēs ļoti maz zinām viens par otru, mēs visi Eiropā dzīvojam ar vienām un tām pašām vērtībām, bet mums šķiet, ka tās ir tieši mūsu tautas nacionālās vērtības; otrkārt, politiķi pieņem lēmumus un tad ar dažādu kampaņu palīdzību cenšas iedzīvotājiem pateikt, ka tiek darīts labs darbs un mums atliek tikai ticēt vai neticēt.”

Valsts prezidents ļoti atzinīgi novērtēja debašu dalībnieku vēlmi un interesi piedalīties debatēs un veltīt savu laiku diskusijai par Eiropas nākotni: „Tāds forums kā jūsējais pierāda, ka katrs cilvēks domā par to, kas ir uzlabojams – ne tikai nevalstiskās organizācijas un politiķi, bet katrs cilvēks!”

Valdis Zatlers arī aicināja debašu organizatorus debatēs turpmāk aicināt piedalīties vairāk dalībnieku: „Nelieciet Eiropas kvotas [dalībnieku skaitam debatēs]. Ļaujiet pēc iespējas vairāk cilvēkiem izteikties!”

Valsts prezidents pateicās debašu dalībniekiem par līdzdalību un novēlēja “lai visi priekšlikumi tiktu uzklausti un pieņemti, jo tas ir Jūsu ieguldījums gan Eiropā, gan savā valstī.”

Iespaidi no Eiropas pilsoņu debatēm Latvijā

Veneranda Caune, 68 gadi, Līvāni: „Man ļoti patika sazināšanās ar citām valstīm. Interesanti bija savā starpā izrunāt to, ko mēs paši zīmētu par Latviju? Piemēram, man sniegavīrs pat neienāca prātā. Interesanti, ka, lai gan Portugāle ir daudz tālāk no Latvijas, citā Eiropas malā, tur tik daudz zina par Latviju, pat vairāk, nekā Vācijā. Priecē, ka pasākums ir tik labi organizēts, bet neticas, ka mēs visi – tik interesanti cilvēki – esam patiešām šeit nonākuši nejauši, nevis izlases kārtībā.”

Uldis Balga, 54 gadi, Talsi: „Es teiktu, ka spēles ar demokrātiju ir interesantas, un tas ir labs veids, kā pavadīt brīvdienas.”

Inga Limberga, 21 gads, Liepāja: „Es esmu ļoti apmierināta ar šo pasākumu. Tas ir ļoti labi organizēts, ko es patiešībā nemaz negaidīju. Gaidīju, ka pasākums būs garlaicīgs. Man ļoti patika sazināšanās ar citām valstīm, tas ļoti ļāva izsmieties un atslēgties no nopietnās pasākuma daļas.”

Inese Stepiņa, Latvijas Darba Devēju Konfederācija, eksperte: „Es domāju, ka debātes kopumā ir labs veids, lai iedzīvotāji saprastu to, kas ir ES. Tās rada vēlmi iesaistīties un stiprina pilsonisko sabiedrību. Turklāt, šis ir veids, kā neorganizēta pilsoniskā sabiedrība var attīstīties, neiesaistoties organizētās institūcijās, paust savu viedokli un paplašināt savas zināšanas par ES.”

Kristaps Skutelis, blogotājs (debašu novērotājs): „Jāatzīstas, ka pirms tam man bija visai blāva nojausma par to, kas šis būs par pasākumu. Nedomāju, ka tas būs tik vērienīgs. Pārsteidza, ka pasākums ir ļoti labi organizēts, un augstā tehniskā līmenī. Pozitīvi ir tas, ka cilvēki nevis tikai kūtri sēž, bet runā par idejām, kas ir aktuālas. Cilvēkiem, aizbraucot mājās, būs sajūta, ka viņu viedoklis kādam ir nozīmīgs un ka viņi ir paveikuši noderīgu darbu. Liels mīnuss ir tas, ka sabiedrībā iztrūkst izpratnes par ES, un šāds pasākums ļauj saprast daudzas lietas, kas notiek ES un „parastajam” cilvēkam nav saprotamas. Ceru, ka nekur nepazudīs tās 10 lietas, ka kaut kādā mērā tās tiks iestrādātas likumdošanā un beigās arī pozitīvi atsauksies uz mums.”

Ivars Bekmanis, Eiropas pilsoņu debāšu 2007 dalībnieks: „Debašu laikā mums bija divējādas lomas. No vienas puses mēs varējām redzēt, ka mēs visi esam dažādi, piemēram, ka apkures sistēmas bija svarīgs jautājums Latvijas dalībniekiem, bet pavisam nesvarīgs Dienvideiropas iedzīvotājiem. Taču no otras puses mēs visi runājām par nodrošinātām vecumdienām un labu izglītību ikvienam iedzīvotājam. Secinājums – Eiropa būs tik spēcīga, cik spēcīgi būs tās iedzīvotāji.”

KAS NOTIKS AR DEBAŠU REZULTĀTIEM?

Eiropas pilsoņu debates Latvijā ir vienas no 27 nacionāla līmeņa diskusijām, kas 2009.gada martā notiek visās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Katrā nacionālā līmeņa diskusijā tiek izstrādāti priekšlikumi par Eiropas sociālo un ekonomisko nākotni.

Īsi pēc pēdējām Eiropas pilsoņu debatēm 2009.gada 28.-29.martā no visiem 27 nacionālā līmeņa debašu priekšlikumiem tiks izveidots kopīgs **Eiropas rekomendāciju saraksts**, apkopojot līdzīgas rekomendācijas. Šos visu 27 ES dalībvalstu iedzīvotāju priekšlikumus izvērtēs nacionālo Eiropas pilsoņu debašu dalībnieki, kā arī plašāka sabiedrība, diskutējot interneta forumos: Latvijā www.eiropas-pilsonu-debates.eu. Balsojot internetā vai pa pastu, Eiropas pilsoņu debašu dalībnieki visās 27 dalībvalstīs izvēlēsies nozīmīgākās 15 Eiropas rekomendācijas.

Šīs 15 Eiropas rekomendācijas būs **Eiropas pilsoņu samita** centrā, kas notiks 2009.gada 10.-11.maijā Briselē. Samitā piedalīsies 150 iedzīvotāji no visām ES dalībvalstīm – desmit procenti no nacionālā līmeņa debašu dalībniekiem, tai skaitā trīs dalībnieki no Latvijas. Viņi apspriedīs Eiropas rekomendācijas, to īstenošanas iespējas, kā arī iedzīvotāju prasību un ierosinājumu nozīmi ES politikas veidošanā. Eiropas Savienības institūciju vadītāji, kā arī Eiropas politisko partiju vadītāji paši ir piekrituši turpināt diskusijas ar debašu dalībniekiem. Eiropas pilsoņu samitā dalību ir apstiprinājuši Eiropas Komisijas prezidents Žozē Manuels Barozo, Eiropas Komisijas viceprezidente Margota Valstrēma, Eiropas Parlamenta prezidents Hans Gerts Poterings, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas prezidents Mario Seppi, Eiropas Reģionu komitejas prezidents Luks Van den Brande, ES prezidējošās valsts Čehijas vice premjers Aleksandrs Vondra. Tāpat samitā piedalīsies Eiropas politisko partiju - Eiropas Tautas partijas, Eiropas Liberāļu, demokrātu un reformu partijas, Eiropas Sociālistu partijas, Eiropas Zaļās partijas – prezidenti.

Eiropas pilsoņu samits arī uzsāks **apjomīgu rezultātu apspriešanu reģionālā līmenī**, nodrošinot, ka ar iedzīvotāju ierosinājumiem iepazīstas un par tiem diskutē nacionāla un Eiropas līmeņa politikas veidotāji, kā arī nevalstiskās organizācijas un citi interesenti. Tā kā diskusijas notiks pēc Eiropas Parlamenta vēlēšanām 2009.gada jūnijā, Eiropas pilsoņu debašu 2009 rezultātu apspriešanas procesam ir nozīmīga loma – nostiprināt iedzīvotāju iesaistīšanās politikas veidošanā kultūru. Baltijas un Skandināvu valstu rezultāti tiks apspriesti reģionālā konferencē 2009.gada 28.septembrī Kopenhāgenā.

Arī Latvijā Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS organizēs vairākas diskusijas par Eiropas pilsoņu debašu rezultātiem ar valsts un ES institūciju, kā arī nevalstisko organizāciju pārstāvjiem.

KĀ IESAISTĪTIES?

Eiropas pilsoņu debates ir kas vairāk par vienreizēju pilsoņu iesaistīšanu lēmumu izstrādāšanā. Tās veidotas kā dialoga modelis, kas ļauj izvairīties no ģeogrāfiskajiem un valodas ierobežojumiem. Tādējādi debašu mērķis ir izveidot modeli Eiropas iedzīvotāju iesaistīšanai politikas veidošanā, kas ļautu veidot dialogu multilingvālā un decentralizētā veidā, kā arī dotu iespēju iedzīvotājiem – izvēlētiem pēc nejaušas atlases principiem – ietekmēt apspriežamos jautājumus un piedalīties debatēs, balstoties uz zināšanām, izmantojot novatoriskas moderācijas metodes un mūsdienu tehnoloģijas, lai katrs viedoklis tiktu uzklauts.

Iesaistīties Eiropas pilsoņu debatēs var dažādos veidos:

Ja esat dalībnieks

- Sazinieties ar nacionālo partneri vai turpiniet apmeklēt Eiropas pilsoņu debašu mājas lapu, lai uzzinātu par tālākajiem pasākumiem,
- Uzrakstiet nacionālajam partnerim par saviem pasākuma laikā gūtajiem iespaidiem,
- Ja vēlaties, lai jūs informē par tālākajiem pasākumiem attiecībā uz Eiropas pilsoņu debatēm, informējiet nacionālos partnerus par to, kā ar jums sazināties,
- Turpiniet sazināties ar draugiem, kurus ieguvāt nacionālo debašu laikā, tajā skaitā izmantojot tīpašu sadaļu Eiropas pilsoņu debašu mājas lapā.

Ja esat iedzīvotājs

- Sazinieties ar nacionālo partneri savā valstī un uzziniet, kā jūs varat piedalīties,
- Izmantojiet šīs iniciatīvas rezultātus, lai aprunātos ar ģimeni un draugiem par nākotnes Eiropu,
- Sazinieties ar reģionālajām, nacionālajām un Eiropas ievēlētajām amatpersonām, informējiet viņus par savu pieredzi un viedokli.

Ja esat politiķis

- Sazinieties ar Eiropas vadošo partneri vai nacionālo partneri savā valstī un apspriediet, kā piedalīties projektā (piemēram, pasākumu organizēšanas vietas, kontakti, informācija vai finansēšana), kā arī to, kā varat piedalīties personīgi,
- Atsaucieties uz Eiropas pilsoņu debatēm uzstāšanās laikā,
- Apspriediet ar citiem politiķiem jauno formu, lai veidotu dialogu ar pilsoņiem, nozīmi,
- Iedvesmojiet un uzsāciet citus līdzīgus projektus! Partneri jums sniegs visu iespējamo palīdzību.

Ja esat žurnālists

- Sazinieties ar nacionālo Eiropas pilsoņu debašu organizētāju savā valstī un palūdziet attēlus, citātus, informāciju par interviju iespējām un citus materiālus.
- Pārdomājiet Eiropas pilsoņu debašu potenciālu izmantošanai reportāžām, dokumentālajām televīzijas filmām, ziņu materiāliem, intervijām, dalībnieku pieredzes atspoguļošanai un daudzām citām žurnālistikas formām. Partneri jum labprāt palīdzēs ar materiālu un idejām.

Ja esat zinātnieks vai speciālists

- Reģistrējieties novērotāju programmā Eiropas pilsoņu debašu noslēguma pasākumam, kas notiks 2009.gada 10.-11.maijā Briselē,
- Lai saņemtu sīkāku informāciju par metodoloģiju un pasākumu neapstrādātos rezultātus, sazinieties ar Eiropas vadošo partneri vai PROVIDUS,
- Lai apspriestu zināšanu pilnveidošanas un pētījumu iespējas, kā arī, lai nodibinātu kontaktus ar tiem zinātniekiem un speciālistiem, kuriem ir līdzīgs viedoklis, sazinieties ar Eiropas vadošo partneri vai nacionālo partneri savā valstī.

Aicinam jūs arī ieskatīties www.eiropas-pilsonu-debates.eu, lai saņemtu jaunāko informāciju un sazināties ar tīmekļa pārziņi, lai informētu viņu par to, kāda informācija jums ir nepieciešama.

KONTAKTI

Lai uzzinātu vairāk par Eiropas pilsoņu debatēm Latvijā, tajā skaitā informāciju medijiem, vai arī par to, kā ikviens var iesaistīties Eiropas pilsoņu debašu procesā, lūdzu, sazinieties ar projekta vadītāju Latvijā:

Dace Akule
Eiropas politikas pētniece
Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS
Alberta 13,
Rīga, LV – 1010
Latvija

e-pasts: akule@providus.lv
tēlrunis: 67039258

Par vispārēja rakstura informāciju par Eiropas pilsoņu debatēm, lūdzu, sazinieties ar projekta vadītāju visās 27 ES dalībvalstīs:

Dr. Stefan Schäfers
Eiropas programmas padomnieks
King Baudouin Foundation
Rue Brederodestraat 21
B-1000 Brisele
Beļģija

e-pasts: schaefers.s@kbs-frb.be